

Binnen de vaste commissie voor Europese Zaken bestond bij zeven fracties de behoefte de minister van Buitenlandse Zaken enkele vragen en opmerkingen voor te leggen over zijn brief d.d. 16 juli 2010 (2010Z11062) inzake de geannoteerde agenda van de Raad Algemene Zaken van 26 juli 2010.

De minister heeft op de vragen en opmerkingen geantwoord bij brief van .... 2010. De vragen en opmerkingen van de fracties en de antwoorden van de minister zijn hieronder afgedrukt.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Van Bommel

De griffier van de commissie,
Nijssen

Presentatie agenda voorzitterschap

Wat betreft de agenda van het Belgische voorzitterschap gaan de leden van de VVD-fractie ervan uit dat in het (betreffende) tweede deel van 2010 door de Europese Unie geen grotere toegeeflijkheid zal worden getoond in de richting van Turkije met betrekking tot het toepassen van blokkades op de diverse hoofdstukken bij de toetredingsonderhandelingen, dan in de direct daaraan voorafgaande periode het geval is geweest.

De PVV-fractie constateert tot haar ongenoegen dat EU-voorzitter België het komend halfjaar nieuwe stappen wil zetten voor de toetreding van Turkije tot de Europese Unie. EU-voorzitter België hoopt minstens een van de nog resterende 23 onderhandelingsonderwerpen te openen. Tot dusver zijn twaalf van de 35 hoofdstukken geopend. De EU onderhandelt sinds eind 2004 met Turkije over toetreding. De minister dient zich uit te spreken tegen de stappen die voorzitter België wil zetten en zich uit te spreken dat Turkije nooit lid mag worden van de EU. Turkije is een islamitisch land dat geen plaats hoort te hebben in de EU.

De agenda van het voorzitterschap geeft de leden van de SP-fractie geen aanleiding tot het stellen van vragen.

Gaarne zouden de leden van de fractie van D66 antwoord krijgen op de vraag wat de minister bedoelt met de frase dat het Belgisch Voorzitterschap veel aandacht besteedt aan het financieel-economisch beleid. Worden in de agenda van het Belgisch Voorzitterschap volgens de minister de juiste prioriteiten gesteld in de EU begroting? Onderschrijft de minister de stelling dat de bezuinigingen vooral snijden in onderzoek, innovatie en life long learning? Zo ja, kan de minister dit dan verklaren aan de hand van de EU2020 gedachte?

De leden van de D66-fractie vragen of het correct is dat in de structuur- en cohesiefondsen de betalingen alleen maar stijgen. Kan de minister aangeven of dit geld direct of indirect wordt teruggegeven aan de lidstaten? Kan de minister aangeven of hij de beslissing op dit punt een goede bijdrage vindt aan een transparant financieel beleid?

Toetredingsconferentie IJsland

De leden van de VVD-fractie spreken hun steun uit voor de opstelling van de Nederlandse regering dat bij toetredingsonderhandelingen met IJsland prioriteit wordt gegeven aan onderhandelingshoofdstuk 9 inzake Financiële Diensten en dat niet kan worden ingestemd met sluiting van dit hoofdstuk voordat een akkoord is bereikt over de leenovereenkomst tussen IJsland enerzijds en Nederland en het Verenigd Koninkrijk anderzijds. Deze leden informeerden verder naar de mate waarin IJsland reeds de door de Europese Commissie noodzakelijk geachte economische hervormingen en aanpassingen aan het doorvoeren is.

De leden van de PvdA-fractie kunnen zich vinden in de inzet van de regering. Het benadrukken van het feit dat het sluiten van het onderhandelingshoofdstuk 9 inzake Financiële Diensten, waaronder ook het depositogarantiestelsel (en daarmee de Icesave problematiek) voor Nederland niet aan de orde is voordat een akkoord is bereikt over de leenovereenkomst tussen IJsland enerzijds en Nederland en het VK anderzijds alsmede de inzet op het uitbannen van walvisvangst in IJsland, conform het moratorium op walvisvangst in het kader van de International Whaling Commission (IWC), zijn conform de inzet van de PvdA-fractie.

De regering dient zich naar het oordeel van de PVV-fractie te verzetten tegen toetreding van IJsland tot de EU. IJsland is een armlastig land. Voorheen wilde IJsland niet toetreden tot de EU. Nu het bijna failliet is, wil men dat wel. De inzet van de Nederlandse regering moet zijn: IJsland mag geen lid worden van de EU, doch dient wel haar verplichten m.b.t. ICE-save na te komen.

De CDA-fractie steunt de lijn van de regering waarbij de leenovereenkomst met Nederland en het Verenigd Koninkrijk voorwaarde is voor sluiting van onderhandelingshoofdstuk 9. De CDA-fractie heeft in aanvulling hierop nog een enkele vraag. Er is op dit moment dus nog sprake van een uitstaande schuld van EUR 1,3 mld van IJsland aan Nederland. Deze schuld bestaat uit het bedrag dat Nederland aan IJsland heeft voorgesloten om tot uitkering van het depositogarantiestelsel over te kunnen gaan. Eerder dit jaar is een referendum gehouden waarin IJsland zich uitsprak tegen de overeengekomen betalingsvoorwaarden voor deze lading. Hoe staat het nu met de onderhandelingen tussen IJsland en Nederland. Hoe wordt er druk op gehouden? En hoe staat het met de leenovereenkomst tussen het VK en IJsland? Met betrekking tot het moratorium op walvisvangst in het kader van het IWC vraagt de CDA-fractie zich af, in hoeverre het handhaven van het moratorium door IJsland een harde voorwaarde is in de toetredingsonderhandelingen met IJsland.

De leden van de SP-fractie zijn tevreden over het feit dat de toetredingshoofdstukken die gerelateerd zijn aan de «icesave-problematiek» in een vroeg stadium van de onderhandelingen ter tafel komen, zoals het kabinet schrijft. Zij kunnen zich voorstellen dat dit ook gebeurt met andere «heikele» kwesties zoals de walvisvangst. Daarnaast vragen deze leden zich af hoeveel pre-accessiesteun er is gereserveerd voor IJsland. Zij mogen toch aannemen dat met dergelijke steun, zoals met andere uitgaven die de EU doet vanwege IJsland, terughoudend wordt omgesprongen zolang lidstaten als Nederland nog geld tegoed hebben?

De leden van de fractie van de ChristenUnie spreken hun waardering uit voor de inzet ten aanzien van IJsland: moeilijke hoofdstukken eerst, geen sluiting van het financiële hoofdstuk alvorens een akkoord is gesloten en bespreking van de walvisvangst. Een duidelijke lijn, die op instemming van de ChristenUnie-fractie kan rekenen.

Vorbereiding Europese Raad september

De leden van de VVD-fractie vragen welke andere landen dan China, India en Brazilië de Nederlandse regering van dusdanig strategisch belang acht voor de ontwikkeling van de welvaart en het welzijn van de EU dat zij zouden moeten worden toegevoegd aan het trio China, India en Brazilië (die sterker zouden moeten worden geëngageerd door de EU).

Net als de regering zijn de leden van de PvdA-fractie voorstander van het ontwikkelen van een strategische visie door de EU over de omgang met landen als China, India en Brazilië. Tegelijkertijd zou er ook gekeken moeten worden naar welke andere landen een belangrijke rol kunnen spelen voor het welzijn en de welvaart van de EU en ook hier zou de EU een strategische visie moeten hebben of ontwikkelen. Het integraal doorvoeren van deze visie op alle beleidsterreinen kan het beleid van de positie van EU inderdaad versterken. Tijdens de klimaatonderhandelingen in Kopenhagen is al gebleken dat wil de EU meepraten op het wereldtoneel, het belangrijk is dat er een gemeenschappelijk visie is die kan worden uitgedragen. Effectief optreden van de EU is in grote mate afhankelijk van de mate waarin de EU in staat is met één stem te spreken

en een coherente en consistente boodschap uit te dragen op alle terreinen. De EU betreft namelijk niet alleen de interne EU politiek, maar is ook (steeds meer) de vertegenwoordiger van de EU-lidstaten in de internationale politiek. De EU heeft meer te bieden dan een economische partnerschap, ook de Europese opvattingen over bijvoorbeeld mensenrechten en democratie zijn een waardevolle bijdrage aan de internationale politiek.

De CDA-fractie is verheugd over voornemen serieus na te denken over bredere strategische allianties met landen als India, China en Brazilië. Liever vandaag dan morgen. Eens met inzet om verder te kijken dan alleen deze landen. Aan welke andere landen denkt de regering dan? Nu wordt er gesproken over wat wij van deze landen verwachten tav onderwerpen als klimaat, OS, handel en veiligheid, maar in hoeverre wordt er in de strategie ook rekening gehouden met de visie van deze landen op Europa en wat zij van Europa al dan niet verwachten? Graag een reactie.

Is het juist, zo vragen de leden van de SP-fractie zich af, dat de secretaris-generaal van de NAVO, Rasmussen, bij het Europees Parlement vorige week heeft gezocht naar steun om naast de genoemde strategische partners ook de NAVO als gespreksonderwerp op deze Europese Raad geplaatst te krijgen? Is het kabinet het met deze leden eens dat een visie op strategische partners en samenwerking niet los kan worden gezien van de discussies over de toekomst van de NAVO en de discussies over de toekomst van de VN-veiligheidsraad?

Uit de geannoteerde agenda is het deze leden duidelijk dat het kabinet deze strategische landen sterker wil engageren, maar niet hoe. Staat men een benadering voor waarbij met deze landen wordt samengewerkt bij de vormgeving van een nieuwe aangepaste mondiale veiligheidsstructuur of gaat men de diverse onderdelen van het EU-buitenlandbeleid (handel, OS) inzetten om deze landen onder druk te zetten de door het kabinet gewenste verantwoordelijkheid te nemen?

Is het kabinet met deze leden eens dat het de voorkeur verdient om zoveel mogelijk van de genoemde vraagstukken in VN-verband te behandelen? Is het juist dat de lidstaten het eens zijn over een VN-resolutie waarin de AVVN wordt voorgesteld dat de EU in de VN het woord mag voeren, en amendementen en voorstellen mag indienen? Hoe verhoudt dit zich tot de procedure die staat beschreven in het Verdrag van Lissabon waarbij lidstaten de Hoge Vertegenwoordiger uitnodigen in hun plaats het woord te voeren over zaken waar de EU een gemeenschappelijk standpunt heeft ingenomen? Is het juist dat in dit voorstel de mogelijkheid wordt opengehouden dat zowel de EU als individuele lidstaten over dezelfde kwestie het woord voeren, met name ook in de VN-veiligheidsraad?

De leden van de SP-fractie vragen aan welke andere landen het kabinet denkt wanneer het naast Brazilië, China en India ook de mogelijkheid wil openhouden om op andere landen een strategische visie te ontwikkelen? Welke criteria hanteert het kabinet daarbij?

Wat de ChristenUnie-fractie betreft verdient het ondersteuning dat de EU een strategische visie ontwikkelt mbt de omgang met opkomende landen. En, zoals de regering terecht aangeeft, landen die op andere manieren van strategische belang zijn voor de EU. Echter, voorkomen moet worden dat een al te grote groep landen ontstaat, omdat dit het ontwikkelen van een werkbare visie in de weg staat. De fractie van de ChristenUnie meent verder dat naast de genoemde terreinen waarop het nieuwe beleid zou moeten doorwerken ook klimaat en energie, als «nieuwe» prioriteiten voor de EU, en innovatie, belangrijke terreinen zijn waar dit strategische beleid in zou moeten doorwerken.

Europese Dienst Extern Optreden (EDEO)

Omdat een oprichtingsbesluit inzake de Europese Dienst Extern Optreden (EDEO) steeds dichterbij lijkt te komen, zouden de leden van de VVD-fractie graag nog antwoorden ontvangen op de volgende vragen:

- EDEO moet vooral een manier zijn om bestaande diensten (DG RELEX, HV bij de Raad en nationale diplomatieke diensten) samen te laten werken. Worden er voor EDEO in de komende jaren nieuwe EU-ambtenaren aangetrokken?
- Wat is er bekend over de begroting van EDEO voor 2011? De VVD-fractie wil benadrukken dat het belangrijk is dat de begroting van EDEO zich over meerdere jaren zal uitstrekken en dat hierover volledige transparantie moet bestaan.
- Hoe is de controle op de begroting van EDEO georganiseerd? Heeft het EP zeggenschap over de gehele begroting?
- Zijn alle bestaande OS-fondsen van de EU (ECHO, bilateraal en in ACP-verband) ondergebracht bij EDEO?
- Op basis van welke criteria worden beleidsthema's ondergebracht bij de EDEO resp. de HV? Hoe verhouden aanpalende thema's – die ressorteren onder andere commissarissen en DG's (zoals nabuurschapbeleid/uitbreiding, energie) – zich tot de EDEO en de HV?
- Hoe worden de EDEO-aspecten van dergelijke thema's gedefinieerd en bij wie ligt het primaat in voorkomende gevallen?
- Hoe verhouden Uniedelegaties in derde landen zich tot de diplomatieke vertegenwoordigingen van de lidstaten aldaar? Hoe willen de HV en de EDEO voorkomen dat bilaterale initiatieven het externe beleid van de EU doorkruisen?
- In mei 2010 publiceerden Jacques Delors (oud-voorzitter Europese Commissie) en Jerzy Buzek (Voorzitter EP) het pamflet «Towards a new European Energy Community». In het stuk roepen zij op één gemeenschappelijk energiebeleid te voeren en gezamenlijk op te trekken richting energieproducerende landen. Dit zou onder andere betekenen dat de Europese Commissie onderhandelt met olie- en gasproducerende landen en contracten met hen sluit namens de gehele Unie. Deelt u de mening dat vraagtekens kunnen worden gezet bij de politieke en juridische haalbaarheid van deze voorstellen en dat zij een bijna supranationale rol voor de EDEO op het gebied van energiebeleid impliceren, met verregaande consequenties voor lidstaten? Verschillende varianten van dit model zijn reeds uitgewerkt als onderdeel van de Caspian Development Cooperation (CDC), waarmee wordt beoogd om als «Europa» gas in te kopen in Turkmenistan. Is dit model een eenmalige exercitie, of wordt hiermee een blauwdruk ontwikkeld voor een dominante rol van de EDEO en HV op het gebied van energiebeleid?
- Hoe verhoudt de EU HoD (Head of Delegation) zich tot de ambassadeurs van de EU-lidstaten? Kan de EU HoD op bepaalde beleidsterreinen «namens» de gehele EU spreken of via de HV (gezien de positie van de HV in de EC en de Raad) gemeenschappelijkheid afdwingen?
- Is de Nederlandse regering zich bewust van het risico van «diplomatieke drukte», wanneer zowel een groot aantal EU lidstaten als de EDEO wordt vertegenwoordigd in een land cq. regio, waar logischerwijs ook sprake is van veel thematische overlap in werkzaamheden? Zal deze «diplomatieke drukte» niet het tegenovergestelde effect hebben van de huidige inspanningen: in plaats meer coherentie in het externe beleid van de EU, een verdere fragmentatie en een diffuus blijven van het beeld van de EU in het buitenland?
- Op welke wijze wil de Nederlandse regering vorm geven aan de betrokkenheid van andere departementen dan Buitenlandse Zaken bij de EDEO?

- Onder welke voorwaarden overweegt de Nederlandse regering co-locatie? Wordt deze mogelijk geacht zonder een verlies van effectieve hulp en steun aan Nederlandse burgers en bedrijven?

De HV heeft op verzoek van Nederland toegezegd, voorafgaand aan de Raad, nader inzicht te bieden in de kosten van de EDEO. Aan dit financiële overzicht wordt op dit moment nog gewerkt. De leden van de PvdA-fractie vragen of dit kostenoverzicht – uitgaande van het principe van budgetneutraliteit – nog voor verschuivingen in de EU begroting kan zorgen? Komt dit kostenoverzicht ook nog ter kennisname – met een reactie van de regering – naar de Kamer?

Voor de 1150 functies zullen op termijn de lidstaten minimaal 1/3 deel nationale ambtenaren aanleveren. Eerder was er sprake van dat de staf uiteindelijk uit circa 700 personen zou bestaan. Nu is er bijna een verdubbeling van dit aantal. Kan de minister toelichten waar deze verdubbeling vandaan komt? Van de 1150 functies zal op termijn 1/3 deel vervuld worden vanuit de lidstaten. Welke termijn wordt hiermee bedoeld? Gaat dit om maanden of jaren? En zo ja, hoeveel? (Reeds bekend: Kan de minister toelichting waar de overige 2/3 functionarissen vandaan komen? Licht het niet voor de hand dat alle functionarissen uit de EU afkomstig zijn? Welke verdeelsleutel zal er gehanteerd worden voor de resterende functionarissen?) Is al duidelijk hoe de verdeling van deze functies over de lidstaten zal zijn? Voor hoeveel functies komt Nederland nu minimaal in aanmerking?

Naast de rol die de Raad en de commissie hebben bij de aansturing van de HV, is nu ook het EP indirect betrokken bij de aansturing van de HV. De HV is bij de invulling van het beleid mede afhankelijk van het budget en de middelen die ter beschikking staan. In hoeverre beperkt dit de mogelijkheden van de HV in haar optreden? Het EP kan druk uitoefenen op het beleid van de HV. Is dit een gewenste ontwikkeling nu het beleid van de HV in eerste instantie een zaak is van de Raad en de Commissie? In hoeverre kan de HV tussen besluitvorming in de Raad, de opstelling van de EC en de opvatting van het EP (die niet altijd in overeenstemming hoeven te zijn) klem komen te zitten? Het mandaat van de HV bestrijkt alle aspecten van het Europese buitenlandbeleid. Welk orgaan bepaalt uiteindelijk wat de inhoud van het mandaat zal zijn? Op dit moment heeft het er alle schijn van dat meerdere kapiteins het EDEO-schip op koers moeten houden. Waar ligt in deze de eindverantwoordelijkheid voor (de controle op) het te voeren beleid door de HV? Conform de in de richtsnoeren neergelegde wens, zal de EDEO functioneel onafhankelijk zijn van de Raad en van de Commissie. Maar de EDEO krijgt wel een zeer uitgebreid takenpakket, het ondersteunen van de HV op het gebied van het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid van de Unie (GBVB) en bij het verzekeren van de samenhang in het externe beleid van de Unie. Daarnaast steunt de EDEO de HV bij haar taak als voorzitter van de Raad Buitenlandse Zaken. Ook zal de EDEO voor de HV werken in haar hoedanigheid van vice-voorzitter van de Europese Commissie en tot slot zal de EDEO de Voorzitter van de Europese Commissie, de Commissie (ic andere Commissarissen) en de Voorzitter van de Europese Raad ondersteunen en dienstverlenend optreden ten behoeve van het Europees Parlement.

Dat zijn toch veel werkzaamheden die in dienst staan van de Raad en de commissie terwijl de EDEO functioneel onafhankelijk moet zijn. De leden van de PvdA-fractie vragen hoe de minister denkt dat al deze taken en de functionele onafhankelijkheid te realiseren zijn.

De PVV-fractie is van oordeel, dat EDEO er nooit had mogen komen. EDEO is een ernstige aantasting van de soevereiniteit van Nederland. Alleen Nederland dient te gaan over haar eigen buitenlandse en veiligheidsbeleid. EDEO is een voortvloeiende uit het Verdrag van Lissabon en daarmee heeft

Nederland haar buitenlands en veiligheidsbeleid voor een deel uit handen gegeven. Dat is (voorlopig) een feit. Wat Nederland in ieder geval nooit zal mogen doen is de of enkele ambassades van Nederland laten vervangen door Europese. EDEO mag nooit paspoorten en visa uitgeven en andere taken uitoefenen die de ambassades van Nederland nu verrichten.

De CDA-fractie heeft grote moeite met het feit dat er nog geen inzicht verschaft kan worden over de kosten van EDEO. In hoeverre is duidelijk welke kosten daar nu onder gaan vallen en is er een verdeling gemaakt naar lidstaten en wordt ook het EOF hierbij betrokken? Graag een reactie. Op welk moment zal de nodige duidelijkheid verschaft kunnen worden? Verwacht de minister dat er wel duidelijkheid kan worden gegeven? De CDA-fractie heeft vraagtekens bij het gestelde tijdsplan, zeker als het EP nog moet instemmen met Personeelsstatuut en Financieel Reglement. Kan de minister daar op ingaan? De CDA-fractie vindt dat we op dit belangrijke onderwerp absoluut niet overhaast te werk moeten gaan, maar Europa moet juist nu laten zien dat het een slagvaardige start maakt met EDEO.

De leden van de SP-fractie nemen de aanstaande oprichting van EDEO als een gegeven. Ze steunen daarbij de inzet van het kabinet om te zorgen dat de oprichting zo budgetneutraal als mogelijk verloopt. Ze hebben nog wel enkele vragen naar aanleiding van de uitkomst van het akkoord met het Europees Parlement. Zo hebben zij begrepen dat voor missies er op de begroting van EDEO apart geld wordt gereserveerd waardoor dit deel van de begroting niet onder het budgetrecht van het Europees Parlement valt. Is dat juist? En klopt het dat het Europees Parlement daarmee wel zeggenschap heeft verworven over een deel van de financiering voor het buitenlands beleid waar het EP niet bevoegd is? Indien ja, hoe gaat het kabinet in de Raad ervoor zorgen dat dit niet leidt tot oneigenlijke verbreding van de zeggenschap van het EP? Daarnaast willen deze leden weten of met de inzage van geheime stukken door het Europees Parlement, wat is toegezegd, het informatieniveau van het EP op gelijkwaardige voet is met de nationale parlementen of niet.

De leden van de D66-fractie vragen zich af wanneer de minister inzicht krijgt in de kosten en de baten van de Europese Dienst. Wanneer wordt duidelijk hoeveel ambtenaren van het Nederlandse ministerie onder de EDEO zullen vallen? Kan de minister aangeven wat de procedure is en de effecten zijn als de kosten buiten de gestelde voorwaarden vallen? Kan de minister aangeven wat dit beleidsmatig betekent voor de Nederlands diplomatieke dienst?

De leden van de fractie van D66 zouden gaarne willen weten of het correct is dat Hoge Vertegenwoordiger Ashton ambtenaren heeft benoemd. Deze leden vragen zich af of de minister van mening is dat dit proces primair achter gesloten deuren heeft plaatsgevonden. Gaarne ontvangen zij van de minister meer duidelijkheid over de benoemingen. Mag het kabinet zelf ambtenaren voordragen?

De leden van de D66-fractie vragen of de minister op de hoogte is van het feit dat van de laatste 54 benoemde EU topdiplomaten er slechts vier vrouw zijn? Kan de minister aangeven of er volgens hem sprake is van een evenwichtige verdeling tussen mannen en vrouwen in de nieuwe diplomatieke dienst? Vindt het kabinet gender balance in deze vertegenwoordigde functie van de EU van groot belang? Zo ja, welke concrete handelingen kan en zal de minister ondernemen om zich in te zetten voor een goede gender balance?

De regering geeft aan eerst meer duidelijkheid te willen hebben over omvang en kosten van EDEO. De kosten zijn nog onduidelijk, over de omvang is bekend dat het om 1150 beleidsfuncties gaat. Het is de leden

van de ChristenUnie-fractie niet duidelijk of het aantal van 1150 beleidsfuncties in lijn is met de Nederlandse inzet. Kan dit op instemming van de Nederlandse regering rekenen? Is duidelijk om hoeveel extra functies het nog gaat, aangezien expliciet gesproken wordt over beleidsfuncties? Zijn er andere functies, en zo ja, hoeveel? Kan de regering aangeven om hoeveel nieuw aan te stellen ambtenaren het dan zal gaan, en hoeveel personeel «overgeheveld» wordt vanuit bestaande EU-instellingen? Hoe is de verdeling over de lidstaten, als op termijn minimaal een derde van dit aantal over de lidstaten wordt verdeeld? En wat betekent de komst van EDEO, en de invulling van minimaal een derde van de functies door de lidstaten, voor het huidige ambassadepersoneel? Staat de personele invulling van EDEO voor de regering gelijk aan inkrimping van het bestaande ambassadepersoneel, of komt EDEO er als extra dienst bij qua personeel?

Ook wat betreft de kosten zou de fractie van de ChristenUnie graag meer duidelijkheid krijgen. Is er wat Nederland betreft een limiet aan de kosten, en zal de uiteindelijke instemming hier van afhangen?

Hoe moet daarnaast het idee van budgetneutraliteit gezien worden?

Betekent het dat de komst van EDEO en de kosten die hier aan verbonden zijn te allen tijde binnen de EU-begroting zullen vallen, en dat dus ergens anders op wordt bezuinigd om EDEO te kunnen betalen?

Naast kosten en omvang vraagt de uiteindelijke werking van EDEO nog de nodige aandacht. Bijvoorbeeld de verhouding tussen lidstaten en Commissie en Hoge Vertegenwoordiger bij het aansturen van het personeel op terreinen die onder communautaire bevoegdheid vallen en de verhouding tussen nationaal en EU-personeel, zowel qua aansturing als qua rechtspositie. Is het juist dat op een later moment hier nog nader over wordt gesproken, wanneer besloten wordt over het personeelsstatuut? De leden van de ChristenUnie-fractie verzoekt de regering om aan te geven of er dan nog ruimte bestaat om invloed uit te oefenen en met voorstellen te komen?